

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Administravimo departamentas
2020 10 19*

EUROPOS TARYBA

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

ANTRASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Eglės MILINIENĖS peticijos Nr. 74355/01
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), 2005 m.
balandžio 26 d. posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko A.B. BAKA,
teisėjų J.-P. COSTA,
R. TÜRMEŅ,
K. JUNGWIERT,
M. UGREKHELIDZE,
A. MULARONI,
E. FURA-SANDSTRÖM

ir *skyriaus kanclerės pavaduotojo* S. NAISMITH,

atsižvelgdamas į minėtą peticiją, pateiktą 2001 m. balandžio 20 d.,
atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės pateiktą poziciją ir pareiškėjos
kaip atsakymą pateiktą nuomonę,

atsižvelgdamas į tai, kad nuo Lietuvos išrinkta teisėja D. Jočienė nusišalino nuo bylos nagrinėjimo (Reglamento 28 taisyklė) ir dalyvauti vietoj jos Vyriausybė atsakovė paskyrė nuo Prancūzijos išrinktą teisėją J.-P. Costa (Konvencijos 27 straipsnio 2 dalis ir Reglamento 29 taisyklės 1 dalis),
po svarstymo nutarė:

FAKTAI

Pareiškėja Eglė Milinienė yra Lietuvos Respublikos pilietė, gimusi 1964 m. Šiuo metu ji yra įkalinimo įstaigoje Sniego g., Vilniuje. Atsakovei Vyriausybei atstovavo D. Jočienė iš Teisingumo ministerijos.

A. Bylos aplinkybės

Šalių pateikti bylos faktai gali būti apibendrinti, kaip išdėstyta toliau.

Pareiškėja anksčiau dirbo teisėja.

Pareiškėja teigia, kad 1998 m. birželio 16 d. į ją kreipėsi pažįstamas asmuo S. Š., prašydamas išspręsti civilinį ginčą jo naudai, ir už tai pasiūlė pareiškėjai kyšį.

Vyriausybė tvirtina, kad ankstesnio susitikimo 1998 m. birželio 10 d. su S. Š. metu ji pati reikalavo kyšio. S. Š. slapta įrašė šio susitikimo pokalbį.

1998 m. birželio 16 d. Vidaus reikalų ministerijos specialusis padalinys kovai su korupcija (STT) kreipėsi į generalinio prokuroro pavaduotoją dėl nusikalstamos veikos imitacijos elgesio modelio (toliau – modelis) sankcionavimo vienu metų laikotarpiui (žr. „Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika“ toliau). Teikime nurodyta, kad 1998 m. birželio 16 d. STT gavo S. Š. skundą, kuriame teigiama, jog pareiškėja reikalauja kyšio naujo automobilio pavidalu. Pasak STT, S. Š. pateikė savo iniciatyva slapta įrašyto jo pokalbio su pareiškėja 1998 m. birželio 10 d. garso įrašą. STT prašė leisti S. Š. duoti kyšį pareiškėjai, siekiant nutraukti jos neteisėtus veiksmus.

1998 m. birželio 17 d. generalinio prokuroro pavaduotojas sankcionavo modelį.

1998 m. spalio 8 d. STT parašė generaliniam prokurorui raštą, kuriame informavo apie toliau nurodytus faktus, nustatytus iš S. Š. slapta įrašytų pokalbių panaudojant STT suteiktą techninę įrangą:

Iki 1998 m. birželio 16 d. S. Š. du kartus kalbėjosi su pareiškėja. Susitikimų metu pareiškėja reikalavo 10 000 JAV dolerių kyšio už S. Š. civilinio ginčo išsprendimą jo naudai.

1998 m. birželio 17 d. sankcionavus modelį, STT pareigūnai davė pinigų S. Š. Tą pačią dieną S. Š. pareiškėjai perdavė 10 000 JAV dolerių, kurie buvo skirti naujam pareiškėjos automobiliui. Kito susitikimo 1998 m. birželio 17 d.

metu pareiškėja surašė S. Š. civilinį ieškinį ir paaiškino jam tolesnę proceso eigą. 1998 m. birželio 30 d. pareiškėja papildomai paaiškino S. Š. apie proceso eigą, užtikrindama, kad bus priimtas jam palankus sprendimas. 1998 m. rugsėjo 11 d. pareiškėja paprašė S. Š. nupirkti naujas žieminės padangas jos automobiliui. 1998 m. rugsėjo 24 ir 25 d. pareiškėja informavo S. Š., kad gali prireikti daugiau pinigų kai kuriems aukštesniosios instancijos teismo teisėjams papirkti. 1998 m. rugsėjo 28 d. pareiškėja iš S. Š. priėmė 500 JAV dolerių kyšį žieminėms padangoms. Ta pačią dieną pareiškėja iš jo gavo ir 1 000 JAV dolerių, skirtus aukštesniosios instancijos teismo teisėjams papirkti.

STT teigė, kad pareiškėja iš viso priėmė iš S. Š. 11 500 JAV dolerių kyšį ir reikalavo dar 4 000 JAV dolerių kyšio už sėkmingą jo bylos išsprendimą. STT taip pat teigė, kad bylos medžiagoje nėra duomenų, kad pareiškėja būtų kaip nors netinkamai provokuojama, nes pareiškėja:

- 1) rekomendavo S. Š. konkretų advokatą jo civilinėje byloje;
- 2) surašė S. Š. ieškinį;
- 3) užregistravo S. Š. bylą teisme ir asmeniškai apsiėmė ją nagrinėti;
- 4) po kyšio priėmimo nusipirko naują automobilį ir
- 5) savo iniciatyva keletą kartų susitiko su S. Š., užtikrindama, kad ginčas bus išspręstas jam palankiai.

1998 m. spalio 9 d. pareiškėja buvo sulaukyta savo darbo kabinete, imanti 4 000 JAV dolerių kyšį iš S. Š.

Tą pačią dieną dėl pareiškėjos patraukimo baudžiamojon atsakomybėn STT raštu kreipėsi į generalinį prokurorą, pakartodama 1998 m. spalio 8 d. rašte išdėstytą informaciją.

1998 m. spalio 9 d. generalinis prokuroras nutarė pareiškėjai iškelti baudžiamąją bylą už kyšio priėmimą (tuo metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 282 straipsnis).

1998 m. spalio 12 d. generalinis prokuroras kreipėsi į Seimą, prašydamas panaikinti pareiškėjos teisėjos neliečiamybę ir sustabdyti jos įgaliojimus iki bus išnagrinėta baudžiamoji byla. Kreipimesi pažymėta, kad pareiškėja reikalavo ir priėmė kyšį iš S. Š.

1998 m. lapkričio 5 d. Seimas panaikino pareiškėjos neliečiamybę.

Prezidentas 1998 m. lapkričio 10 d. dekretu atleido pareiškėją iš teisėjos pareigų.

S. Š. mirė 1999 m. balandžio 12 d.

1999 m. gegužės 25 d. pareiškėjai buvo pareikšti kaltinimai stambaus masto kyšio priėmimu (tuo metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 282 straipsnio 2 dalis), sukčiavimu (274 straipsnis) ir piktnaudžiavimu tarnyba (285 straipsnis).

1999 m. rugpjūčio 4 d. prokuratūra atmetė pareiškėjos prašymą nutraukti bylą.

1999 m. rugpjūčio 9 d. byla buvo perduota Vilniaus apygardos teismui, kurio teisėjas 1999 m. rugpjūčio 17 d. atidavė pareiškėją teismui dėl pirmiau nurodytų kaltinimų.

1999 m. spalio 7 d. pareiškėja paprašė Vilniaus apygardos teismo kreiptis į Konstitucinį Teismą, kad šis ištirtų Operatyvinės veiklos įstatymo atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Pareiškėja teigė, kad Įstatymas tinkamai neapsaugo asmenų nuo galimo pareigūnų kurstymo padaryti nusikalstamas veikas. Be to, ji teigė, kad Įstatymu prokurorams suteikti įgaliojimai sankcionuoti modelį, pagal kurį realiai leidžiama privatiems asmenims, tokiems kaip S. Š., imituoti nusikalstamus veiksmus ir išvengti baudžiamosios atsakomybės, viršija Konstitucijoje nustatytą prokurorų kompetenciją. Todėl, jos teigimu, tokius modelius sankcionuoti turėtų tik teismai. Pareiškėja taip pat tvirtino, kad pagal Įstatymą teismo sankcija būtina tokioms intervencinėms priemonėms, kaip slaptas telefono pokalbių klausymasis.

1999 m. spalio 8 d. Vilniaus apygardos teismas patenkino minėtą prašymą ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą, prašydamas ištirti, ar Operatyvinės veiklos įstatymas neprieštarauja Konstitucijai.

2000 m. gegužės 8 d. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad minėtas teisės aktas iš esmės neprieštarauja Konstitucijai (žr. nutarimą dėl priimtino byloje *Bendžius prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 67506/01).

Bylos nagrinėjimo metu Vilniaus apygardos teismas kaltinimą sukčiavimu perkvalifikavo į pasikėsinimą papirkti valstybės pareigūnus.

2000 m. rugsėjo 22 d. Vilniaus apygardos teismas nuteisė pareiškėją už stambaus masto kyšio priėmimą (tuo metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 282 straipsnio 2 dalis), pasikėsinimą papirkti valstybės pareigūnus (16 ir 284 straipsniai) bei piktnaudžiavimą tarnyba (285 straipsnis) ir skyrė jai 4 metų laisvės atėmimo bausmę. Pareiškėja buvo išteisinta dėl sukčiavimo (274 straipsnis). Teismas, nustatydamas pareiškėjos kaltę, daugiausia rėmėsi modelio realizavimo metu S. Š. darytais vaizdo ir garso įrašais bei konstatavo, kad pareiškėja iš jo priėmė 10 500 JAV dolerių kyšį ir vėliau gavo dar 1 000 JAV dolerių, kurie buvo skirti aukštesniosios instancijos teismo teisėjams papirkti. Teismas nustatė, kad už kyšį pareiškėja surašė S. Š. civilinį ieškinį, pasirūpino, kad būtų paskirta nagrinėti šią bylą ir pradėjo ją nagrinėti. Teismas nenustatė, kad 4 000 JAV dolerių, pareiškėjos gauti iš S. Š. 1998 m. spalio 9 d., būtų buvę panaudoti kokiam nors nusikalstamam tikslui, todėl pareiškėja dalyje dėl minėtų pinigų priėmimo buvo išteisinta. Dėl pareiškėjos nurodyto kurstymo teismas pareiškė:

„[S. Š.] veiksmai apskritai nevertintini kaip provokacija, nes jis veikė pagal įstatymo nustatyta tvarka sankcionuotą [modelį] [;] iš jo [1998 m. birželio 16 d.] pareiškimo matyti, kad jis įstatymo nustatyta tvarka kreipėsi į teisėsaugos pareigūnus dėl [pareiškėjos], jo nuomone, nusikalstamų veiksmų. <...> Byloje nėra objektyvių įrodymų, kad tarp [pareiškėjos ir S. Š.] buvo artimi ar net intymaus pobūdžio santykiai, kad teisiškai būtų iš tiesų grasinta <...>.

STT pareigūnams išanalizavus pirminę informaciją apie [pareiškėjos] nusikalstamus ketinimus, įstatymo nustatyta tvarka sankcionavus modelį, [S. Š.] „prisijungė“ prie [pareiškėjos] besitęsiančių nusikaltimų <...>. Kolegijos nuomone, [S. Š.] neperžengė modelyje nustatytų ribų.“

Teismas kaip pareiškėjos kaltę grindžiantį įrodymą atmetė 1998 m. birželio 16 d. slapta padarytą telefono pokalbio tarp pareiškėjos ir S. Š. garso įrašą, nes šis darytas nesant teisėjo sankcijos. Tačiau teismas nerado pagrindo pripažinti pagal vidaus teisę neteisėtai kitų S. Š. pokalbių su pareiškėja, įrašytų nuo 1998 m. birželio 16 d. iki 1998 m. lapkričio 9 d.

Pareiškėjai padavus apeliacinį skundą, 2000 m. lapkričio 23 d. Apeliacinis teismas pakeitė žemesniosios instancijos teismo nuosprendį, panaikindamas nuosprendžio dalį dėl pareiškėjos nuteisimo už piktnaudžiavimą tarnyba, tačiau paliko galioti nuosprendį dėl pareiškėjos nuteisimo už kyšio priėmimą ir pasikėsinimą papirkti. Laisvės atėmimo bausmė liko nepakeista. Apeliacinis teismas taip pat atmetė 1998 m. birželio 16 d. darytą telefono pokalbio įrašą, tačiau teismas nusprendė, kad pirmasis pareiškėjos ir S. Š. pokalbio įrašas, darytas 1998 m. birželio 10 d., bei kiti įrodymai, vėliau surinkti realizuojant modelį, yra teisėti ir nėra požymių, rodančių, jog pareiškėja buvo sukurstyta padaryti nusikalstamas veikas.

Pareiškėja pateikė kasacinį skundą, kuriame, *inter alia*, tvirtino, kad S. Š., veikdamas pagal policijos pareigūnų nurodymus, išprovokavo ją priimti kyšį.

2001 m. kovo 13 d. Aukščiausiasis Teismas atmetė pareiškėjos skundus, palikdamas nepakeistus apkaltinamąjį nuosprendį ir pareiškėjai paskirtą bausmę. Teismas atsižvelgė į aktyvias pareiškėjos pastangas neteisėtai išspręsti S. Š. bylą ir tai, kad nebuvo požymių, rodančių, kad pareiškėja būtų mėginusi nutraukti tokio pobūdžio savo veiksmus modelio realizavimo metu. Aukščiausiasis Teismas, *inter alia*, konstatavo, kad pasiūlymo priimti kyšį negalima laikyti „aktyviu spaudimu“ padaryti nusikaltimą. Teismas taip pat konstatavo, kad S. Š. padaryti vaizdo ir garso įrašai buvo pagrįstai pripažinti leistiniais įrodymais, o neteisėtai gautas įrodymas (slapta darytas 1998 m. birželio 16 d. telefono pokalbio įrašas) buvo pagrįstai atmestas.

B. Bylai reikšminga vidaus teisė

Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika yra išdėstyta nutarime dėl priimtino byloje *Bendžius prieš Lietuvą* (2005 m. balandžio 26 d. nutarimas, peticijos Nr. 67506/01).

SKUNDAI

1. Remdamasi Konvencijos 6 straipsniu, pareiškėja skundėsi, kad ji buvo neteisingai nuteista už kyšio priėmimą. Ji tvirtino tapusi per slaptąjį agentą S. Š. veikusių valstybės institucijų kurstymo auka. Pasak pareiškėjos, realizavus modelį gautų įrodymų priėmimas buvo neteisėtas valstybės vidaus teisės ir Konvencijos požiūriu.

2. Remdamasi pirmiau nurodytu straipsniu, pareiškėja taip pat skundėsi, kad jos bylą nagrinėję teismai buvo šališki ir todėl priėmė netinkamus sprendimus tiek vidaus teisės, tiek Konvencijos požiūriu.

3. Remdamasi Konvencijos 8 straipsniu, pareiškėja skundėsi, kad teismas priėmė S. Š. slapta padarytus pareiškėjos ir S. Š. pokalbių įrašus. Ji teigė, kad šie įrašai buvo padaryti be teisėjo sankcijos ir todėl jų pripažinimas tinkamais įrodymais pažeidė vidaus teisę.

TEISĖ

1. Pareiškėja tvirtino, kad buvo pažeista jos teisė į teisingą bylos nagrinėjimą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, kurioje, kiek šiuo požiūriu yra reikšminga, numatyta:

„1. Kai yra sprendžiamas [tam tikram asmeniui] <... > pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą <...> teisingai išnagrinėtų <...> nepriklausomas ir bešališkas teismas. <...>.“

Visų pirma Vyriausybė teigė, kad Teismas, nebūdamas „ketvirtosios instancijos teisminė institucija“, nėra kompetentingas nagrinėti pareiškėjos skundų, kurie daugiausiai susiję su fakto ir vidaus teisės taikymo klausimais.

Vyriausybė tvirtino, kad pareiškėja nebuvo kurstoma ir modelio realizavimas jos byloje nepažeidė Konvencijos 6 straipsnio. Modelis buvo sankcionuotas siekiant apginti svarbius visuomenės interesus, remiantis S. Š. skundu, kad pareiškėja reikalauja kyšio. Vyriausybė pabrėžė, kad modelio sankcionavimo ir S. Š. dalyvavimo kaip slaptojo agento tikslas buvo padėti iširti nusikalstamas veikas, kurios buvo parengtos ir įvykdytos pareiškėjos iniciatyva ir valia. Sankcionuodamos ir realizuodamos modelį institucijos siekė „prisijungti prie pareiškėjos besitęsiančių nusikalstamų veiksmų“. Pareiškėjai nebuvo daromas joks neleistinas spaudimas. Aktyvūs pareiškėjos veiksmai – S. Š. civilinio ieškinio surašymas, priėmimas jį nagrinėti teisme ir pažadas papirkti aukštesniosios instancijos teismo teisėjus – rodo, kad pareiškėja šiuos nusikaltimus būtų padariusi ir be S. Š. bei pareigūnų įsikišimo. Apibendrinant darytina išvada, kad priešingai nei byloje *Teixeira de Castro prieš Portugaliją* (peticijos Nr. 25829/94, 1998 m. birželio 9 d. sprendimas, ECHR 1998-IV, §§ 34–39) šiuo atveju nebuvo kurstymo padaryti nusikaltimą.

Pareiškėja teigė, kad sankcionuojant ir realizuojant modelį jos atžvilgiu buvo pažeista jos teisė į teisingą teismą. Pareiškėja tvirtino, kad modelis panaudotas pažeidžiant nacionalinės teisės reikalavimus ir todėl slapti įrašai buvo padaryti ir kaip įrodymai priimti neteisėtai. Ji taip pat tvirtino, kad pradinė S. Š. 1998 m. birželio 16 d. pareigūnams pateikta informacija buvo nepakankama įtarti ją rengiantis priimti kyšį. Todėl šioje byloje modelio sankcionavimas buvo skirtas gauti įrodymus apie naują nusikalstamą veiką, o ne iširti rengiamą daryti nusikaltimą. Pareiškėja tvirtino, kad dėl to ji buvo išprovokuota padaryti nusikaltimą, kurį suorganizavo S. Š. su pareigūnais. Be to, pareiškėja teigė, kad nacionaliniai teismai nepateikė tinkamų atsakymų į tariamo pareiškėjos išprovokavimo klausimą. Ji atkreipė dėmesį į Aukščiausiojo Teismo teiginį, kad pasiūlymo priimti kyšį negalima laikyti aktyviu spaudimu padaryti nusikaltimą.

Atsižvelgdamas į šalių pateiktas pastabas, Teismas mano, kad ši peticijos dalis kelia sudėtingus fakto ir teisės klausimus, į kuriuos atsakyti galima tik išnagrinėjus bylą iš esmės. Todėl peticija negali būti laikoma aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Jokio kito pagrindo paskelbti peticiją nepriimtina nenustatyta.

2. Kalbant apie pareiškėjos skundą dėl tariamai šališkai priimtų ar nepriimtų sprendimų jos byloje, Teismas pastebi, kad pareiškėja tiesiog ginčija teisėjų kompetenciją vykdyti savo įstatymų numatytas funkcijas. Tačiau pareiškėja nepateikė jokių subjektyvaus ar objektyvaus teismų nešališkumo stokos įrodymų Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies požiūriu (žr., priešingai, sprendimą byloje *Daktaras prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 42095/98, 2000 m. spalio 10 d. sprendimas, §§ 30–38; ECHR 2000-X).

Todėl ši peticijos dalis yra aiškiai nepagrįsta ir turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

3. Pareiškėja taip pat skundėsi, kad buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis, kuriame, kiek šiuo požiūriu reikšminga, numatyta:

„1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

2. Valdžios pareigūnai neturi teisės kištis į naudojimąsi šia teise, išskyrus įstatymo numatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje <...>, siekiant užkirsti kelią teisės pažeidimams ar nusikaltimams <...>.”

Šiuo požiūriu pareiškėja ginčijo jos pokalbių įrašų, slapta padarytų S. Š., pripažinimą tinkamais įrodymais teisme. Pareiškėjos teigimu, įrašai buvo padaryti be teisėjo sankcijos, kurios reikia pagal nacionalinės teisės reikalavimus. Tačiau Teismas atkreipia dėmesį, kad pagal nacionalinę teisę neteisėtai gauti įrodymai (slapta įrašytas 1998 m. birželio 16 d. telefono pokalbis) iš tiesų buvo atmesti. Kiti S. Š. padaryti įrašai buvo pripažinti teisėtai gautais ir priimti kaip įrodymai pareiškėjos byloje. Šių įrašų teisėtumą patvirtino trijų instancijų teismai, kruopščiai ir išsamiai išnagrinėję pareiškėjos argumentus šiuo aspektu.

Todėl Teismas šioje byloje neįžvelgia nieko, kas keltų abejonių dėl to, kad kišimasis į pareiškėjos naudojimąsi jos teisėmis buvo nustatytas įstatymu, būtinas demokratinėje visuomenėje siekiant teisėtų tikslų ir proporcingas siekiamiems tikslams Konvencijos 8 straipsnio požiūriu (žr. *Butkevičius prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 48297/99, 2000 m. lapkričio 28 d. nutarimas).

Taigi ši peticijos dalis yra aiškiai nepagrįsta ir turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

Skelbia priimtinu, iš anksto nenusprendamas dėl bylos esmės, pareiškėjos skundą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl jos teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo, tariamai sukursčius ją padaryti nusikaltimą;

Skelbia likusią peticijos dalį nepriimtina.

S. NAISMITH
Kanclerės pavaduotojas

A.B. BAKA
Pirmininkas